

Factors Correlated with Dental Service Selection among customers at Ban Rong Kho Sub-District Health Promoting Hospital Lampang Province

Monrudee Wandee¹, Narong Chitang^{2*}, Chomlak Kongart³, Vichai Thianthavorn⁴

Received 16 May 2021; Revised 16 June 2021; Accepted 1 July 2021

Abstract

This research is a cross-sectional descriptive study, to investigate factors related to dental service selection among customers at Ban Rong Kho Sub-District Health Promoting Hospital, Lampang Province. Samples of 360 persons, selected by convenience sampling method, using a questionnaire for data collection, between April- May 2021. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square test, were analyzed.

The results showed that, 53.3% were females, 37.5% were between 50-60 years old, 75.0% were without underlying diseases, 66.9% were married, 54.7% with primary education level, 51.9% were under Universal Health Coverage Scheme, 65.0% worked as farmers, and 60.0% had monthly income less than 5,000 baht. Those with a medium level of oral health care knowledge, attitudes and perceptions of benefits about oral health care, and dental public health policy were 76.9% 78.6% and 53.6%. Samples with a low level of oral health care behavior were 44.4%. Correlated factors were status, education level, universal coverage scheme, work, knowledge, attitudes, and dental public health policy, with a statistically significant at 0.05 level.

Conclusively, most had a medium level of knowledge, attitudes and perceptions of benefits about the oral health, and dental public health policy, with a low level of oral health care behavior. Finally, research results showed that oral care education should be promoted in the area by providing training and organized activities, or health education, on dental diseases, and self-care on oral health, to cultivate a positive oral health care behavior.

Keywords: Service selection, Dental services, Sub -district health promoting hospital

¹Dental Assistant, Ban Rong Kho Sub-District Health Promoting Hospital, Wang Nuea District, Lampang Province

² Lecturer, School of Public Health, University of Phayao.

³ Lecturer, Department of Thai Traditional Medicine, Ramkhamhaeng University

⁴ President of a Praboromarajchanok Institute

* Corresponding author: konekaneku69@gmail.com

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการทันตกรรมของผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ จังหวัดลำปาง

มฤดี หวานดี¹, ณรงค์ ใจเที่ยง², ชมรรค กองอรรถ³, วิชัย เทียนถาวร⁴

วันที่รับบทความ 16 พค. 2563; วันที่แก้ไขบทความ 16 มิย. 2563; วันที่ตอบรับบทความ 1 กค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการทันตกรรมที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม 2564 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 360 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.3 มีอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 37.5 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 75.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 66.9 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.7 ใช้สิทธิการรักษาพยาบาลตามหลักประกันสุขภาพ 30 บาท ร้อยละ 51.9 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 65.0 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 60 มีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะคิดและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และมีความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.9 78.6 และ 53.6 สำหรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 44.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สิทธิการรักษาพยาบาล อาชีพ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะคิดและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และนโยบายด้านทันตสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการทันตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุป กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ทักษะคิดการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปากและนโยบายด้านทันตสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับต่ำ ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเพิ่มขึ้นในพื้นที่ โดยสนับสนุนให้มีการสื่อสารดูแลสุขภาพช่องปาก และควรจัดกิจกรรมหรือการอบรมเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับปากและฟัน การดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง เพื่อสร้างพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ : การเลือกใช้บริการ, บริการทันตกรรม, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

¹เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขปฏิบัติงาน รพ.สต. บ้านร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

²อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา * ผู้ส่งบทความ: kongkaneku69@gmail.com

³อาจารย์ สาขาการแพทย์แผนไทย คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴อธิการบดีสถาบันพระบรมราชชนก

บทนำ (Introduction)

สุขภาพช่องปากเป็นด้านแรกของการมีสุขภาพที่ดีดังคำกล่าวที่ว่า“ช่องปากเป็นประตูสู่สุขภาพในทุกช่วงวัยของชีวิต”(เมธินี คุปพิทยานันท์ และสุพรรณิ ศรีวิริยกุล, 2555) ช่องปาก (Oral cavity) เป็นส่วนที่อยู่ถัดจากริมฝีปากเข้าไปจนถึงลิ้นไก่ ช่องปากเป็นพื้นที่แรกสุดที่รับอาหารเข้าสู่ร่างกาย เป็นจุดเริ่มต้นของระบบย่อยอาหาร โดยที่ฟันเป็นอวัยวะสำคัญที่ทำหน้าที่ บดเคี้ยวอาหารให้เป็นชิ้นเล็กๆ ช่วยในการพูดออกเสียง เสริมสร้างความสวยงามบนใบหน้า (สำนักงานทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2563) ฟันธรรมชาติของมนุษย์มี 2 ชุด ฟันธรรมชาติชุดแรกคือฟันน้ำนม (primary teeth) อยู่ในช่องปากช่วงวัยเด็ก ฟันชุดนี้จะเริ่มขึ้นเมื่ออายุประมาณ 6 เดือนและขึ้นครบ 20 ซี่ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบครึ่ง ลักษณะเป็นฟันซี่เล็กๆ สีขาว มีทั้งหมด 20 ซี่ ฟันธรรมชาติชุดที่ 2 เรียกว่า ฟันแท้ หรือ ฟันถาวร (permanent teeth) ฟันชุดนี้มีทั้งหมด 32 ซี่ ฟันชุดนี้ จะเริ่มขึ้นเมื่ออายุประมาณ 6 ขวบ แต่จะขึ้นครบ 28 ซี่ เมื่ออายุครบ 12 ปี โดยที่เหลือ คือฟันกรามซี่สุดท้าย 4 ซี่ จะขึ้นมาในช่วงอายุ 18-25 ปี แต่ถ้าฟันทั้ง 4 ซี่ดังกล่าวไม่ขึ้นมาก็จะกลายเป็นฟันคุด (กมลชนก เดียวสุรินทร์, 2562) ผลกระทบของโรคฟันผุในเด็กสามารถส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและสุขภาพช่องปากในอนาคตได้ การมีฟันน้ำนมผุ เด็กจะปวดฟัน เคี้ยวอาหารไม่ได้ ร่างกายจะได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย อีกทั้งอาการปวดฟัน ยังส่งผลต่อการนอนหลับและการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ล้วนกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กตัวเล็กๆ สามารถขัดขวางพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และสติปัญญาได้ ผลจากการถอนฟันแท้ตั้งแต่วัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่อาจส่งผลกระทบต่อตลอดชีวิต โดยทำให้เกิดความเจ็บปวด ไม่สบาย ทำให้เสียโฉม การบดเคี้ยวอาหารได้น้อยลงตามข้อแนะนำขององค์การสหพันธ์ทันตกรรมโลก ประชาชนใส่ใจสุขภาพช่องปากมาก โดยการพบทันตบุคลากรอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อตรวจสุขภาพช่องปากสม่ำเสมอ องค์การสหพันธ์ทันตกรรมโลก ได้ให้นิยามใหม่ของ คำว่า “สุขภาพช่องปาก” โดยกำหนดให้เป็นส่วนสำคัญของสุขภาพโดยทั่วไป ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีสุขภาพช่องปากที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย (สมาพันธ์ทันตแพทย์โลก, 2562) องค์การอนามัยโลกมีรายงานว่า ประชากรราว 3.5 พันล้านคนมีปัญหาด้านสุขภาพช่องปาก โดยจากการศึกษาภาระโรคระดับโลกปี 2017 พบว่าโรคฟันผุในฟันแท้เป็นภาวะสุขภาพที่พบบ่อยที่สุดและพบมากที่สุดในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (World Health Organization, 2020) ขณะเดียวกันโรคในช่องปากก็เป็นโรคที่มีค่ารักษาสูงที่สุดเป็นอันดับ 4 โดยมีความล้มเหลวในการป้องกันโรคในช่องปากสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจโลกราว 4.42 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี จากการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา (สมาพันธ์ทันตแพทย์โลก, 2562)

ในประเทศไทยมีสถานการณ์โรคฟันผุ พ.ศ.2560 สำนักงานทันตสาธารณสุข กรมอนามัยได้สำรวจสภาวะช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ.2560 พบว่า ในกลุ่มอายุ 35-44 ปี และ 60-70 ปี พบโรคฟันผุร้อยละ 91.8 และร้อยละ 98.5 การรับบริการทันตกรรมในรอบปีที่ผ่านมาในกลุ่มอายุ 35-44 ปี และ 60-74 ปี เคยไปรับบริการทันตกรรม ร้อยละ 42.3 และร้อยละ 38.7 ตามลำดับ ข้อมูลระดับเขตสุขภาพที่ 1 พบว่า ประชากร กลุ่มอายุ 35-44 ปี และ 60-74 ปี เคยไปรับบริการทันตกรรม ร้อยละ 38.8 และ ร้อยละ 37.9 ตามลำดับ (จิราพร ชิตดีและคณะ, 2561) โดยกระทรวงสาธารณสุขมีเป้าหมายการใช้บริการทันตกรรมของประชาชน เท่ากับ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 55 ถึงผ่านเกณฑ์ดี (สำนักงานทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2563) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขนาดกลาง มีหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีประชากรอาศัยในพื้นที่จำนวน 4,586 คน (ระบบงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์สุขภาพชุมชน, 2564) เริ่มเปิดให้บริการทันตกรรมเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่เมื่อปี พ.ศ.2557 ถึงปัจจุบัน มีทันตบุคลากรมาประจำการ จำนวน 1 คน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ เพื่อดูแลปัญหาสุขภาพช่องปากให้แก่ประชาชนใน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ปัญหาสุขภาพช่องปากของประชาชนในพื้นที่คือ โรคฟันผุและโรคปริทันต์อักเสบ มีร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free) ร้อยละ 82.14 (กระทรวงสาธารณสุข คลังข้อมูลสุขภาพ, 2564) ให้บริการทันตกรรมภายใต้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นหนึ่งในมาตรการควบคุมความชุกของโรคในช่องปากของประชาชนครอบคลุมทุกกลุ่มวัย มีบริการทันตกรรมส่งเสริมป้องกัน ได้แก่ การตรวจสุขภาพช่องปาก การให้คำแนะนำด้านทันตสุขภาพ การให้ฟลูออไรด์ในกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ การเคลือบหลุมร่องฟัน และทันตกรรมบำบัดรักษา ได้แก่ การถอนฟัน การอุดฟัน การขูดหินปูน (คู่มือบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2563) การเปิดบริการทันตกรรมที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เข้าถึงบริการทันตกรรมได้ง่ายทำให้ผู้มารับบริการมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

การเลือกรับบริการทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ประชาชนในพื้นที่มีแนวโน้มมาใช้บริการเพิ่มขึ้น จากข้อมูล 6 เดือนที่ผ่านมามีคนใช้บริการทันตกรรมเฉลี่ย 411 คนต่อเดือน ครั้งที่มารับบริการเฉลี่ย 512 ครั้ง (กระทรวงสาธารณสุข คลังข้อมูลสุขภาพ, 2564) ซึ่งทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะได้เล็งเห็นความสำคัญของการเลือกรับบริการทันตกรรมของประชาชน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกรับบริการทันตกรรมจากประชาชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อให้ทราบข้อมูลของการ

ให้บริการทางทันตกรรมกับประชาชนในพื้นที่ ทราบถึงความต้องการในการจัดระบบบริการสุขภาพด้านทันตกรรม และนำไปพัฒนารูปแบบการให้บริการทางทันตกรรมให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่สามารถจัดรูปแบบและบริการให้มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และสร้างระบบบริการสุขภาพด้านทันตสาธารณสุขให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การเลือกรับบริการทันตกรรมและศึกษาพฤติกรรม การเลือกรับบริการทันตกรรมของผู้มารับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลำปาง

วิธีการดำเนินการศึกษา (Methods)

การศึกษาครั้งนี้เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงพรรณนา แบบตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Study)

ประชากร คือ ผู้มารับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านร่องเคาะ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 360 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากผู้มารับบริการทันตกรรม ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลำปาง ซึ่งสุ่มตัวอย่างประชากรจากจำนวนประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 8 หมู่บ้านของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลำปาง โดยมีประชากรทั้งหมด 4,586 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มารับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลำปาง ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2564 จำนวน 360 ชุด ได้ขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ ตามหนังสือขออนุญาตเลขที่ ลป 0832.4/67.1 และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างโดยสมัครใจ

นำข้อมูลที่ได้ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วนมีทั้งหมด 73 ข้อ ได้แก่ ส่วนที่ 1 จำนวน 8 ข้อ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ โรคประจำตัว สถานภาพ ระดับการศึกษา สิทธิการรักษาพยาบาล อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุข เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้มารับบริการทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 20 ข้อ โดยคำถามในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 และ ส่วนที่ 5 เป็นการดัดแปลงมาจากแบบสอบถามในงานวิจัยของ สมลักษณ์ แสงสัมฤทธิ์สกุล (2559)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว ทำการตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านทันตกรรม จำนวน 3 คน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ มีค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 0.630 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปงวัง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยที่ค่าเชื่อมั่นของความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก เท่ากับ 0.659 แบบสอบถามทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.787 แบบสอบถามความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.871 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้มารับบริการทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.825

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก นโยบายด้านทันตสาธารณสุข และพฤติกรรมผู้มารับบริการทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistics) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square test)

ผลการศึกษา (Results)

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 192 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาเป็นเพศชาย 168 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีอายุ 51-60 ปี 135 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 อายุ 26-50 ปี 121 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 อายุมากกว่า 60 ปี 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 อายุต่ำกว่า 25 ปี 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 มีโรคประจำตัว 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ไม่มีโรคประจำตัว 270 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 สถานภาพสมรส สมรส 241 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 โสด 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 หย่าร้าง 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา 197 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 มัธยมศึกษา 119 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ปริญญาตรี 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 สิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิหลักประกันสุขภาพ 30 บาท 187 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 สิทธิครอบครัว อสม. 126 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 สิทธิข้าราชการ 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.3 สิทธิประกันสังคม 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 อาชีพ เกษตรกร รับจ้างทั่วไป 234 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 แม่บ้าน นักศึกษา 60 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 รายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 5,000 บาท 216 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มากกว่า 5,000 บาท 144 คน คิดเป็นร้อยละ 40

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง 277 คน คิดเป็นร้อยละ 76.9 รองลงมามีระดับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับต่ำ 67 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และมีระดับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับปานกลาง 283 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 รองลงมา มีระดับทัศนคติ และการรับรู้ประโยชน์ ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับสูง 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และมีระดับทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับต่ำ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง 193 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา มีระดับความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข อยู่ในระดับสูง 139 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 และมีระดับความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข อยู่ในระดับต่ำ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลางและ อยู่ในระดับต่ำ 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาอยู่ในระดับสูง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรมจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ (n = 360)

ปัจจัย	พฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรม			χ^2	df	p-value
	ต่ำ จำนวน(%)	ปานกลาง จำนวน(%)	สูง จำนวน(%)			
เพศ				1.030	2	0.598
ชาย	79(47.0)	70(41.7)	19(11.3)			
หญิง	81(42.2)	90(46.9)	21(10.9)			
อายุ(ปี)				11.049	6	0.087
ต่ำกว่า 25 ปี	4(19.0)	13(62.0)	4(19.0)			
26-50 ปี	47(38.8)	59(48.8)	15(12.4)			
51-60 ปี	71(52.6)	51(37.8)	13(9.6)			
มากกว่า 60 ปี	38(45.8)	37(44.6)	8(9.6)			
โรคประจำตัว				4.867	2	0.088
ไม่มี	47(52.3)	31(34.4)	12(13.3)			
มี	113(41.9)	129(47.8)	28(10.3)			

ปัจจัย	พฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรม			χ^2	df	p-value
	ต่ำ จำนวน(%)	ปานกลาง จำนวน(%)	สูง จำนวน(%)			
สถานภาพสมรส				17.610	4	0.001**
โสด	21(29.2)	35(48.6)	16(22.2)			
สมรส	117(48.5)	107(44.4)	17(7.1)			
หย่าร้าง	22(46.8)	18(38.3)	7(14.9)			
ระดับการศึกษา				16.272	8	0.039**
ประถมศึกษา	85(43.1)	89(45.2)	23(11.7)			
มัธยมศึกษา	59(49.6)	53(44.5)	7(5.9)			
ปริญญาตรี	16(36.4)	18(40.9)	10(22.7)			
สิทธิการรักษาพยาบาล				34.275	8	0.001**
สิทธิหลักประกัน สุขภาพ	69(36.9)	92(49.2)	26(13.9)			
สิทธิประกันสังคม	8(38.1)	7(33.3)	6(28.6)			
สิทธิครอบครัว	72(57.1)	52(41.3)	2(1.6)			
อสม.						
สิทธิข้าราชการ	11(42.3)	9(34.6)	6(23.1)			
อาชีพ				25.265	5	0.005*
ค้าขาย/ธุรกิจ	17(32.7)	28(53.8)	7(13.5)			
ส่วนตัว						
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)			
แม่บ้าน/นักศึกษา	19(31.7)	32(53.3)	9(15.0)			
เกษตรกร/รับจ้าง	122(52.2)	92(39.3)	20(8.5)			
ทั่วไป						

ปัจจัย	พฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรม			χ^2	df	p-value
	ต่ำ จำนวน(%)	ปานกลาง จำนวน(%)	สูง จำนวน(%)			
รายได้ต่อเดือน (บาท)				0.469	2	0.791
น้อยกว่า 5,000 บาท	97(44.9)	97(44.9)	22(10.2)			
มากกว่า 5,000 บาท	63(43.8)	63(43.8)	18(12.4)			
ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก				28.124	4	0.001**
ระดับต่ำ	34(50.7)	29(43.3)	4(6.0)			
ระดับปานกลาง	124(44.8)	125(45.1)	28(10.1)			
ระดับสูง	2(12.5)	6(37.5)	8(50.0)			
ทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก				111.983	4	0.001**
ระดับต่ำ	19(63.3)	11(36.7)	0(0.0)			
ระดับปานกลาง	135 (47.7)	134(47.4)	14(4.9)			
ระดับสูง	6(12.8)	15(31.9)	26(55.3)			
ความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุข				47.869	4	0.001**
ระดับต่ำ	26(92.9)	2(7.1)	0(0.0)			
ระดับปานกลาง	91(47.2)	90(46.6)	12(6.2)			
ระดับสูง	43(30.9)	68(48.9)	28(20.2)			

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.001$

อภิปรายผล (Discussion)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพสมรส และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการที่มีสถานภาพสมรสเลือกใช้บริการทันตกรรมที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ มากกว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มารับบริการที่มีสถานภาพโสดสามารถตัดสินใจเลือกบริการด้วยตนเองเป็นส่วนมาก สำหรับผู้มารับบริการที่มีสถานภาพสมรสแล้วการตัดสินใจเลือกบริการนั้นอาจคำนึงถึงครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพนธ์ สมสวาท (2559) ศึกษาความต้องการการบริการทางทันตกรรมของผู้สูงอายุในเขตตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการบริการทางทันตกรรมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) สถานภาพสมรส และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรัณยา ณัฐเศรษฐสกุล (2561) พบว่า ผู้มารับบริการที่มีสถานภาพสมรสและอาชีพต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการทางทันตกรรมจากคณะทันตแพทยศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนิสา หนูพูน (2562) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการทางด้านทันตกรรมของคลินิกทันตกรรม ทันตศิลป์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากกำลังทรัพย์ของแต่ละอาชีพทำให้มีผลต่อการเลือกใช้บริการ

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมและความคิด จึงสะท้อนถึงวุฒิภาวะในการตัดสินใจของแต่ละบุคคล กระบวนการเลือกบริการของผู้ใช้บริการเกิดจากการตระหนักหรือรู้ความต้องการผู้รับบริการโดยการคิด วางแผนล่วงหน้า ถูกเร่งโดยประสาทสัมผัสทางหู ตา จมูก ลิ้น หรือการสัมผัส เช่น การมีสุขภาพฟันที่ดีเป็น การเสริมสร้างบุคลิกภาพและสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองและผู้พบเห็นมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมปอง ประดับมุขและกนกพร ชัยประสิทธิ์ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจด้านส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's ของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล ศูนย์การแพทย์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สิทธิการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการใช้สิทธิการรักษาพยาบาลสิทธิครอบครัวอสม.และสิทธิหลักประกันสุขภาพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มารับบริการเลือกสถาน

บริการตามสิทธิการรักษาพยาบาลของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญเกียรติ วัฒนเรืองรอง (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทันตกรรมโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า สิทธิการรักษาพยาบาลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการทันตกรรม ($P\text{-Value} = 0.001$)

ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากระดับปานกลางและระดับต่ำ เลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ มากกว่าผู้ที่มีความรู้ระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร ผุดผ่อง (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของนิตยา เจริญกุล (2557) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของผู้ใช้บริการทันตกรรม กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเวียงสระ ผลการศึกษพบว่า ความรู้ด้านทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองด้านทันตสุขภาพโดยรวม และทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องตามเหตุผลที่ว่า เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องทันตสุขภาพก็จะมีผลในพฤติกรรมปฏิบัติตามในแนวทางที่ถูกต้องควรจะเป็น เพราะความรู้เป็นปัจจัยเบื้องหลังประการหนึ่งต่อพฤติกรรมของมนุษย์

ทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกรับบริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการมีทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปากระดับปานกลางและระดับต่ำ เลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ มากกว่าผู้ที่มีทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปากระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร ผุดผ่อง (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของนิตยา เจริญกุล (2557) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของผู้ใช้บริการทันตกรรม กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเวียงสระ ผลการศึกษพบว่า ทัศนคติต่อทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองด้านทันตสุขภาพโดยรวมและทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ พบว่า ผู้มารับบริการมีความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุขระดับปานกลางและระดับสูง เลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ มากกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุขระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นชุมชนชนบทการเข้าถึงหน่วยบริการ รับรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านทันตสาธารณสุขได้ง่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล (2561) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การใช้บริการทันตกรรมของประชาชนไทยกับนโยบายทันตสาธารณสุขในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า โดยภาพรวมการใช้บริการทันตกรรมของประชาชนไทยในช่วง 10 ปี ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายด้านทันตสาธารณสุขในรูปแบบที่หลากหลายระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2558 เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพช่องปาก โดยเพิ่มการใช้บริการทันตกรรมของประชาชนซึ่งนโยบายทันตสาธารณสุขที่สำคัญประกอบด้วย นโยบายด้านกำลังคน ด้านกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายและด้านมาตรการสนับสนุนอื่นๆ เช่น การดำเนินงานกองทุนทันตกรรมของ สปสช. ทำให้เพิ่มการใช้บริการของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นเรื่องการลดโรคมากกว่าการส่งเสริมสุขภาพ แต่เมื่อกองทุนนี้ยุบลง การดำเนินงานด้านสุขภาพช่องปากต้องขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำกองทุนระดับพื้นที่มาใช้ ทั้งนี้เงินกองทุนตำบลมีข้อจำกัดคือต้องใช้การพัฒนาภายในตำบลเท่านั้นไม่สามารถใช้ข้ามตำบลได้จึงทำให้การพัฒนาเครือข่ายต่างๆ ทำได้ยาก

สรุปผลการวิจัย (Recommendations)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และความรู้เรื่องนโยบายด้านทันตสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สหิการรักษายาบาล อาชีพ ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปาก ทักษะและการรับรู้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพช่องปาก และนโยบายด้านทันตสาธารณสุข เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกใช้บริการทันตกรรมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะการรับรู้ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพช่องปากและนโยบายด้านทันตสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก อยู่ในระดับต่ำ ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเพิ่มขึ้นในพื้นที่ โดยสนับสนุนให้มีการสื่อสารดูแลสุขภาพช่องปาก และควรจัดกิจกรรมหรือการอบรมเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกี่ยวกับปากและฟัน การดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง เพื่อสร้างพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในอนาคตต่อไป

2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะควรเน้นการส่งเสริมการให้ความรู้เชิงปฏิบัติมากขึ้น เพื่อให้ประชากรในพื้นที่มีทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อให้ประชากรในพื้นที่มีความรู้ มีทัศนคติที่ดี สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลชนก เตียวสุรินทร์. (2562). ความสำคัญของฟันน้ำนม. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก: <https://www.thapd.org/>
- กัมพล กล่ำสีทอง. (2555). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสิกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กระทรวงสาธารณสุข คลังข้อมูลสุขภาพ. (2564). ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 12 ปีที่ปราศจากฟันผุ (Caries free)ระดับตำบล. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก: <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/dentalcariesfree/tambon?year=2021&kid=42&ap=5207>
- จิราพร ชิตดี, สุรัตน์ มงคลชัยอรัญญา, นพวรรณ โพนกุล, พงศธร จินตกานนท์, พัชรวรรณ สุขุมาลินทร์. (2561). รายงานผลการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก: http://dental2.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=2423

- ชูลีพร เฝ้านิมมมงคล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเข้ารับบริการทันตกรรมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. 17(3):10-19.
- ณัฐพันธ์ สมสาวท. (2559). ความต้องการการบริการทางทันตกรรมของผู้สูงอายุในเขตตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารทางสาธารณสุข) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- นิตยา เจริญกุล. (2557). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสาธารณสุขของผู้ใช้บริการทันตกรรม กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเวียงสระ. วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 3(2): 12-22.
- บุญเกียรติ วัฒนเรืองรอง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทันตกรรมโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารศูนย์อนามัย 9:วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 12(12):85-102.
- เมธินี คุปพิทยานันท์ และ สุพรรณิ ศรีวิริยกุล. (2555). การสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ประตู...สู่สุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัยของชีวิต. สุขภาพช่องปาก. นนทบุรี; สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ระบบงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์สุขภาพชุมชน. (2564). ประชากรเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง.
- เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล. (2561). การวิเคราะห์การให้บริการทันตกรรมของประเทศไทยกับนโยบายทันตสาธารณสุข ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา. วารสารทันตสาธารณสุข ขอนแก่น. 21(2):178-188.
- วัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์. (2563) คู่มือบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2564. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก:
<http://www.kkpho.go.th/i/index.php/component/attachments/download/861>
- ศรัณยา ณัฐเศรษฐสกุล. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรับบริการทางทันตกรรมจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสาร Mahidol R2R e-Journal. 5(1):133-148.

- สมาพันธ์ทันตแพทย์โลก (FDI World Dental Federation). (2562) สุขภาพช่องปากบรรจุในวาระด้านสุขภาพระดับโลก. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก:
<https://www.hfocus.org/content/2019/09/17821>
- สุนิสา หนูพูน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับบริการทางด้านทันตกรรมของคลินิกทันตกรรมทันตศิลป์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชาการเงิน) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สุภาพร ผุดผ่อง. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ของผู้สูงอายุอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. 4(1):101-119.
- สมปอง ประดับมุขและ กนกพร ชัยประสิทธิ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจด้านส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's ของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 11(11):81-90.
- สมลักษณ์ แสงสัมฤทธิ์สกุล. (2559). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่องปาก ของนักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2561). เด็กไทยกับโรคฟันผุ ปัญหาใหญ่ที่ส่งผลถึงอนาคต. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก:
<https://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/kid-and-decay-tooth/>
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2563). แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 27 มีนาคม 2564). สืบค้นจาก:
http://dental.skto.moph.go.th/documents/form/other20201109_023212.pdf
- Best, John.(1977).Research in Education. New Jersey:Prentice Hall, Inc.1977.
- Global, regional, and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 354 diseases and injuries for 195 countries and territories, 1990–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. Lancet 2018; 392: 1789–8583
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610

Likert, Rensis. The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement New York: Wiley & Son; 1967. p. 90-5.

World Health Organization (2020). Oral health. [online]. (retrieved March 27, 2021),
From; https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/oral-health?fbclid=IwAR1NDpFBx1RWoseFNSULP8A_etUIDB10xw0YCdAAbxSFW3dUn-q_XaKA

